

Bokanmeldelse

Anita Schjølset (red): *Gender i Forsvaret. Fra teori til praksis*. Abstrakt forlag, 2014.

Begrepet «gender» har lenge vært brukt i den akademiske verden og handler om studiet av kjønn og kjønnsroller. Boka: *Gender i Forsvaret. Fra teori til praksis* er et produkt av Genderseksjonen ved Forsvares Høgskole. Norge satser på å øke kompetansen om gender og å følge opp FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Boka gir en god oversikt over hvordan det står til med gendersatsingen i Forsvaret og setter arbeidet med gender inn i et internasjonalt perspektiv med fokus på kvinners deltakelse og erfaring i krig og konflikter. Det er god grunn til å gratulere seksjonen ved FHS og redaktør Anita Schjølset for utgivelsen av denne boka.

I forordet beskriver general Kjell Grandhagen på en god måte hvordan bevisstheten om gender har utviklet seg i Forsvaret. Gender var et ord han ikke hadde et forhold til for 10-15 år siden, mens man i dag har en bevissthet om kjønns spesifikke utfordringer i planlegging av internasjonale militære operasjoner.

Bokens styrke og svakhet består at den er utgitt av personer med tilknytning til Genderprosjektet ved FHS. Styrken består i at disse personene har arbeidet med gender og kan gi en god oversikt over hvordan det står til med gender i Forsvaret i dag. Ulempen er at forfatterne er tett på genderarbeidet og kan ha for liten kritisk distanse til temaet. Dermed bærer boka til en viss grad preg av at forfatterne ønsker å overbevise leseren om hvor viktig arbeidet med gender er i Forsvaret, og samtidig beklage seg over at ikke alle i Forsvaret har skjønnet dette. Ole Magnus Totland beskriver dette slik:

Dersom fokuset på kjønn oppleves som urealistisk stort, vil det kunne bidra til å skape motstand, ikke bare mot temaet, men også mot ledere, rådgivere og annet personell som presenterer det.

Denne kritikken rammer ikke Ragnhild Nordås og Lars Morten Bjørkholt som skriver to gode kapitler om seksualisert vold i krig og konflikt og om seksuell utnyttelse og overgrep i internasjonale operasjoner.

Forfatterne gir et inntrykk av at genderperspektiv ikke har vært en suksess i Forsvaret, men de beskriver i liten grad årsakene til dette. Et unntak er Cecilie Flemming som drøfter forholdet mellom militære aktører og sivil bistand. Norsk forsvarspolitik har lagt stor vekt på at man ikke skal blande militær innsats og

sivil bistand. Derfor har norske genderrådgivere i liten grad rettet sitt arbeid inn mot sivilbefolkningen, og dette kan ha ført til at genderarbeidet har blitt mindre relevant. Dermed kan vi stille spørsmål om en restriktiv norsk forsvarspolitik har hindret Forsvaret i å sette i gang tiltak for å styrke kvinnesituasjonen i Afghanistan?

Gendersatsingen er et uttrykk for nødvendighet av kulturell forståelse av forholdene i en krigssone. Fokuset til gender er kjønn, sett i en kulturell kontekst. Det ville være spennende å utvide dette perspektivet til også å omhandle flere beslektede tema som etnisitet eller religion.

Boka *Gender i Forsvaret* beskriver en motstand mot gendersatsing i Forsvaret. Denne motstanden er minimal hvis vi sammenlikner oss med andre europeiske land. I Polen ble gender i 2013 kåret til årets ord, og Den katolske kirke har mobilisert mot gender der en katolsk biskop beskriver «ideologien rundt gender som en verre trussel enn nazismen og kommunismen til sammen» (Aftenposten 4.2.14). Ser vi på gender fra et polsk perspektiv, blir den norske genderskepsisen kun overflatekrusninger.

Boka *Gender i Forsvaret* anbefales for alle som ønsker å bli oppdatert på et område som skaper debatt, både i Norge og internasjonalt.

Bent Inge Misje
Sjøforsvarsprest Haakonsværn